

EVALD FLISAR

Tri zgodbe s poti

Brez vozovnice

Ko je Narinder prišel iz Nepala v Indijo, mu je najbolj ugajalo, da se je svet razprostiral v nedogled. Ravnina je tekla in tekla in tekla. Tega ni bil vajen. Čutil je, da prostranost naglo pronica vanj in ga navdaja s svežino in zdravjem. Zdelo se mu je, da je tam, kjer človeku nič ne ustavi pogleda, vse mogoče.

Mnogo je pomagala hiša, pred katero si je takoj po prihodu v Patno razgrnil rogoznico. Stala je poleg železniške postaje, skozi vrata so kar naprej vstopali in izstopali lepo oblečeni ljudje, med njimi bujne ženske v pisanih sarijih. Ljudje, skratka, ki ne bi pogrešali dveh ali treh rupij. Narinder je bil ponosen, da mu je uspelo prisvojiti si kvadratni meter prostora pred tako imenitno hišo, pa še na mestu, od koder je lahko nemoteno opazoval živčav pred postajo in vlake, ki so prihajali in odhajali za visoko žično ograjo.

Prve dni je preživel v zanosu neznane blaženosti. Niti strahoten trušč ga ni motil, čeprav trušča sploh ni bil vajen, kajti v himalajski vasici, ki jo je zapustil, ker mu je zmanjkalo stvari za pod zob, je vladala hladna tišina.

Noči so bile mirnejše in manj zatohlo vroče. Bile so kot ustvarjene za brezkončna razmišljanja, za sanjarjenja, za neomejen ples želja. Tematika Narindrovih sanj, ki jih je prinesel s seboj iz gora, a jih je v Indiji poglobil, je bila neznansko široka, skoraj brez meja. Vsaj njemu se je zdelo tako. Kdo drug bi morebiti dejal, da kaj prida široka ni mogla biti, kajti Narinder je bil preprost človek, ki ni poznal dosti sveta. Ni znal ne brati ne pisati, doživel pa je tako malo, da bi lahko vse svoje izkušnje izrazil z desetimi stavki. Celo v rojstni vasi je veljal za manj kot povprečnega; otroci so se radi podili za njim in vpili: "Bebo, bebo!"

Tako ali drugače, po prihodu v Indijo je bila Narindrova domišljija nategnjena do robov. Vsi domisleki, ki so vreli in vibrirali v njem, pa so vreli iz enega žarišča in se vanj znova stekali. Lahko bi mu rekli bogastvo. Toda Narinder te besede dolgo ni hotel sprejeti v svoje misli, kajti bil je človek duha, veren hindujec, vdan bogu Šivi, pri takšnem človeku pa je že misel na bogastvo nečastna. Ali nesmiselna, kajti tam, kjer je Narinder odrasel, bi prej krava spregovorila, kot bi človek postal bogat.

V Indiji, kjer je bilo toliko blišča in vlakov in avtomobilov, pa se ni mogel več upirati pritiskom želja. Spreletelo ga je, da se mu ni treba sramovati, ker želi imeti več, kot ima, saj je bilo tukaj malo ljudi, ki so imeli tako malo ali celo manj kot on, ki ni imel nič. Ko je opazoval vrvečo množico pred postajo, pa mimoidoče, ki so mu včasih – in tudi drugim beračem – vrgli po desetinko rupije, se je v njem kot čudna bolezen razrasla neobvladljiva želja pa veličastju, po zmagooslavju. Končno se mu je ponujala možnost, da nekdo in nekaj postane!

Če bi na primer sedel za volanom tistega avtomobila, kako bi se počutil? Ne, na kaj takega ne sme niti misliti. Recimo, da je lastnik one poslikane rikše in lahko noč in dan prevaža gospe in gospode, v žepu pa mu cingljajo prislužene rupije! Seveda bi si moral najprej zakrpati luknjo v žepu. Koliko bi zaslužil? Dovolj, da bi se lahko vrnil v svojo vasico v Nepal, si kupil njivico in dve kravi, povprašal sosedo za hčerkino roko?

Ne, to so sanje, takšnih prevzetnih želja se mora otresti. Bogastvo pelje v pogubo. Ali ni Šiva določil, da se nekateri rodijo bogati, drugi pa revni, in da mora tako ostati? Če bi lahko bilo drugače, bi že bog uredil tako, da bi bilo drugače. Ali ne?

Dolgo je trajalo, preden je Narinder pred svojo vestjo opravičil nenadno željo po bogastvu. To pa je bila tudi glavna zapreka; kakor hitro je bila za njim, so mu misli zdivjale v obljubljeni deželo prihodnosti. Do bogastva so peljale številne poti, in po njih je bilo mogoče napredovati na različne načine: od teh so bili nekateri manj zanesljivi, drugi bolj. Narinder je začel med njimi odbirati tiste, pri katerih je bilo najmanj možnosti, da ga pustijo na cedilu. Nadenj se je zgrnilo tisoč in tisoč možnosti, in ker jih je bilo toliko, se ni pri nobeni zadržal predolgo.

Žal so bile vse njegove zamisli, kot je kmalu začel ugotavljati, nekako nepopolne, in po navadi je bila kakšna malenkost, ki je vse porušila. Morda ni bilo prav, da je začel pri koncu in se šele nazadnje lotil začetka. Najprej se je naslajal nad zmagooslavjem, ki bi mu ga prinesla pravilna uresničitev zamisli, in šele ko se je dodobra naužil ob razkošnih predstavah, si je upal postati realnejši. A kolikor bolj se je vračal na zemljo, toliko bolj se mu je odstiralo, da je zamisel težko izvedljiva. Tudi če je bila napoti le neznatna ovira, prav te ovire ni bilo mogoče odstraniti. Kot zakleto.

Svoje sanjarije je po navadi razpletal proti večeru, ko si je naberačil dovolj za porcijo riža in zelenjave, zato je kritični obrat nastopil skoraj vedno v trenutku, ko je na svoji rogoznici povečerjal. Morda je bila kriva sitost, utrujenost, a kakor hitro se mu je glava sklonila v dremavico, so ga napadli dvomi in pomisleki, gradovi so se začeli sesedati in na koncu je bila pred njim spet prazna planjava, pripravljena za zamisel naslednjega dne.

Če bi bil skromnejši, bi se pri kakšni gotovo pomudil nekoliko dlje. Toda po dnevih omahovanja si je za cilj postavil najboljše. Predaleč je bil prišel. In navsezadnje, komu je skromnost že kaj prinesla? In če bogastvo pelje v pekel, je vseeno, ali je malo ali neznansko bogat, pekel ga čaka v vsakem primeru. Ali

ni najpametneje, da si ga temeljito zasluži? Na začetku se je sicer poigraval z mislijo na zaposlitev, potem pa je sklenil, da želi obogateti čez noč. Zakaj bi se trudil, če ni potrebno? Izključil je sleherno garanje in vztrajnost, v poštev so prišle le nenadne genialne domislice. Prepričan je bil, da je bila v množici idej, ki so pritekale vanj kot iz neizčrpnega vrelca, marsikatera zelo bistroumna, toda vse je zavrgel v besni želji, da najde neko novo, absolutno zanesljivo zamisel.

Znano je, da se ljudem porodijo genialne domislice po naključju, in tudi Narindru je usoda naklonila to ugodnost. Že prve dni se je dokopal do pločevinastega lonca, s katerim se je po nekaj ur na dan smukal po bližnjih ulicah in po tržnici; tu in tam mu je kak branjevec vsul vanj prgišče riža. Vsak večer se je pridružil družini beračev, ki je imela kotliček, nekaj riža je vrgel v vrelo vodo in skupaj s svojim so mu ga radodarno skuhal. Preostanek riža je stlačil v platneno vrečo, ki je kmalu tako nabreknila, da si jo je lahko položil pod glavo,

za zglavje. Srečen je bil, da ima nekaj riža v rezervi, še posebej, ko mu je eden od drugih beračev povedal, da je pravkar prišel iz države Bihar, kjer se je razpasla huda lakota in je zrno riža vredno več kot zrno zlata.

Ta novica je Narindra silno osrečila. Če je to res, ima v svoji vreči čisto zlato! In kar naenkrat, sredi pozne noči, ko je tišino prebadalo samo puhanje ranžirske lokomotive nekje na tirih, se je Narinder sunkovito usedel pokonci. Oplazila ga je neverjetna ideja, in genialnost ideje ga je osupnila. Najbolj ga je presenetila preprostost zamisli, pa tudi dejstvo, da je ni še nihče uresničil. Če je v tem Biharju, je pomislil Narinder, tako hudo, da ljudje umirajo od gladi in je zrno riža vredno več kot zrno zlata, si lažje poti do bogastva ni mogoče zamisliti!

Šel bom v Bihar, je sklenil. Prodal bom svojo vrečo riža za petdeset rupij, mogoče sto, mogoče dvesto. Preštel bom zrna in za vsako zrno riža bom zahteval dve zrna zlata. Za izkupiček si bom nabavil dve kozi, preživeljal se bom s prodajo njunega mleka, nato bom prodal njune mladiče in si kupil kravo, nato bom prodal teleta in si kupil bivole in vole, nekaj jih bom prodal in si kupil zemljo, prideloval bom riž, gojil bom vole, najel si bom delavce, nazadnje pa pošljem po sosedovo hčerko, da mi pride za ženo in prinese veliko doto. In če se sosed smeje ali me spet ozmerja, kot je to storil zadnjič, ga bom povabil na svoje posestvo, pa naj si ogleda, kaj imam! Potem mi bo žena rodila deset, mogoče dvajset otrok in na stara leta bom srečen, pozibaval se bom v mrežnici in kadil najboljši tobak, posedal bom v senci, igral se bom z vnuki.

Ta velikopotezni načrt je Narindra domala iztiril. Sklenil je, da se bo nekaj časa navduševal nad samim seboj, kajti domisliti se česa takega ni preprosto. Naposled se je odločil, da bo izdelal načrt do skrajnih podrobnosti, kajti ko se ga enkrat loti, ga ne sme presenetiti nobena ovira več. A tudi tokrat je veljala prva misel vprašanju, kako bo razporedil dohodke. Dlje od tega sploh ni prišel, saj je bil stoodstotno prepričan, da je načrt brezhiben. Sanjaril je o njem vso noč, ob zori pa se je dvignil, si zavihtel vrečo riža na hrbet in se napotil čez cesto ter skozi obokan vhod na postajo.

Povprašal je tu in tam in dobrovoljni ljudje so ga usmerili na peron, kjer, so rekli, stoji vlak za Bihar. Narinder je menil, da je Bihar nekaj, kar ima svojo lastno postajo; pojma ni imel, da je že v Biharju in da je Patna, ki jo je zapuščal, glavno mesto države Bihar. "Peljem se v Bihar," je rekel sosеду na vlaku, "tja, kjer imajo lakoto."

Vlak je lezel silno počasi. V Kišangandžu je sprevednik poklical dva železniška policista in jima povedal, da Narinder potuje brez vozovnice. Izborila sta si pot v sredino natrpanega vagona. Pograbila sta Narindra vsak z ene strani. Odvlekla sta ga na prosto. Zvezala sta mu roke. Odvlekla sta ga na policijsko postajo in mu povedala, da je aretiran. "Moj riž, moj riž," je ponavljal Narinder, ki ni razumel, kaj se dogaja.

Toda vlak je že odpuhal naprej, z njim pa je izginilo Narindrovo bogastvo. Napravili so zapisnik, vrgli so ga v zapor, da bi tam počakal na sojenje. V zaporu se je vedel zelo čudaško, kar naprej je ponavljal: "Moj riž, moj riž."

Jedel sploh ni, vsak lonček kuhanega riža, ki mu ga je prinesel paznik, je zavil v srajco, dokler ni začelo vse skupaj plesnети in zaudarjati. "Za Bihar," je pojasnjeval. "Za Bihar. Tam je lakota."

Po dveh mesecih pripora so ga poslali na zdravstveno preiskavo v neki drug zapor. Tam so božji mlini mleli celo počasneje, kot se jim pogovorno ves čas očita: na vrsto je prišel šele po šestih letih. Zdravnik, ki ga je pregledal, je predpisal zdravljenje za depresijo. Poslali so ga v osrednji zapor v Hazaribagu. V Kišangandžu pa so tačas izgubili zapisnik o njegovi aretaciji. Obravnano so do nadaljnjega preložili, na Narindra pa so kratkomalo pozabili. Ostal je v zaporu v Hazaribagu, kjer so ga zdravili za depresijo. Zdravili so ga sorazmerno dolgo. Dvaindvajset let.

Ko so se naveličali, so ga v spremstvu dveh policistov poslali nazaj v Kišangandž. Tam pa o Narindru niso imeli uradne dokumentacije. Za njih sploh ni obstajal. Nihče ga nikdar ni zaprl. Kdo je to, so zlovoljno spraševali policista, ki sta ga pripeljala. In tako se policista svojega zapornika nista mogla znebiti. Odpeljala sta ga na okrožno sodišče, kjer je sodnik zarohnel, da ne more obravnavati obtožbe, ki je bila podana pred osemindvajsetimi leti, saj se je v tem času spremenil pristojni zakon, in to ne le enkrat, ampak trikrat!

Kot je nanese, sta se ravno takrat na sodišču mudila mlada odvetnika, člana indijske organizacije za državljanske pravice. Ta mladeniča, ki ju v času Narindrove aretacije sploh še ni bilo na svetu, sta zanj položila kavcijo in Narinder se je po devetindvajsetih letih znašel na prostem.

Razjokal se je. Padel je na kolena. Hotel je nazaj v zapor. Vendar v zakoniku ni bilo člana, ki bi dovoljeval zapiranje ljudi, ki se na prostosti ne počutijo srečne. To je bil trenutek, ko sem Narindra srečal na pločniku pred železniško postajo v Patni. Z njim sta bila mladeniča, ki sta ga spravila na svobodo in ga obsodila na ponovno beračenje tam, kjer je pred več kot četrto stoletja sanjal svoje čudovite sanje.

"Ne maram svobode," je rekel. "To je kazen za mojo prevzetnost. Hotel sem prodajati riž stradajočim in na njihov račun bogateti. Zdaj vem, da to ni mogoče. Nekateri se rodijo bogati, drugi ostanejo revni; če bi Šiva hotel, da je drugače, bi že uredil tako, da bi bilo drugače."

Rekel je, da se je znova lotil beračenja, vendar ne hrani več riža; kar mu nasujejo v lonec, nemudoma skuha in poje.

Javno mnenje

V Butanu so mi zlobni jeziki povedali zgodbo o mladem kralju, ki je med daljšim obiskom v Evropi sklenil, da bo svoje kraljestvo moderniziral. Tako se je zaljubil v bleščavo migetajočih luči in mrgolenje avtomobilov na avtocestah, pa v hitre vlake in reaktivna letala, da ga je ob misli na zaostalost njegove himalajske deželice zbolelo pri srcu. Predvsem ga je navdušila televizija, kajti med obiskom v Londonu se je po intervjuju za BBC TV videl na barvnem ekranu.

"To potrebujemo," je naslednje jutro vzhičen rekel ministru za razvoj, ki ga je spremljal. "Magično oko. Potem bom videl v vse kote kraljestva. Ne bo se mi treba zanašati na nezanesljive vohune, enostavno bom pritisnil na gumb, pa bom videl, kaj se dogaja v najbolj oddaljeni vasi."

Minister za razvoj, ki je bil bolj pragmatičen in tudi dvakrat starejši od kralja, je pohlinil navdušenje, na tistem pa je takoj začel kovati načrte, kako bi kralja navdušil za kakšno manj nevarno igračo.

Ni se mu bilo treba truditi, saj je kralj tačas odkril nogomet. Postal je obseden, vse tekme je hotel videti, mednarodne, tretjeligaške, celo amaterske. Začel je sanjariti, da bi postal nogometni vratar. Na svečanih banketih je v osuplost in zadrego gostiteljev govoril le o pomanjkljivostih in odlikah različnih klubov, hvalil in grajal je igralce, zaklinjal se je, da bo po vrnitvi v svoje kraljestvo ustanovil nogometno reprezentanco, ki bo osvojila nič manj kot svetovni pokal.

Minister za razvoj je zardeval in se opravičujoče smehljaj. Na tistem je upal, da si bo Veličanstvo v najkrajšem času spet poiskalo kaj novega in pozabilo na takšne nedržavniške reči, kot je brcanje žoge.

To pa se ni zgodilo. Kralj si je najel trenerja, postal je honorarni član manj znanega londonskega kluba, odpovedal je celo obisk na Norveškem, da bi se lahko nemoteno posvetil svoji strasti. Nazadnje pa si je premislil in čez noč odpotoval na Švedsko.

Resnica nikdar ni prišla na dan, a rumeni tisk je prinesel namige, da je kralj izgubil veselje do nogometa zato, ker se mu je že prvi dan na igrišču pripetila nesreča. Stopil je v gol, da bi branil enajstmetrovke, pa ga je žoga zadela naravnost med noge. Ko si je opomogel, je hotel slab vtis popraviti, zato je še enkrat stopil v gol. A tokrat ga je žoga zadela med noge še precizneje, tako hudo, da se je deset minut zvijal po tleh, nakar je potreboval še zdravniško masazo. Eden od manj diplomatskih časnikov je namignil, da je kraljev minister za razvoj dan poprej povabil člana kluba, ki je ustrelil obe enajstmetrovki, na razkošno večerjo v Hiltonu, kjer sta baje ob konjaku imela zaupen pomenek.

Tako ali drugače, ko se je kralj vrnil v kraljestvo gromovitega zmaja, je namesto žoge pripeljal s seboj helikopter in televizijski sprejemnik. S prvim je nameraval impresionirati svoje podložnike, ki so zvečine živeli v oddaljenih

gorskih vaseh in so bili tako praznoverni, da bi se njihova lena zvestoba gotovo spremenila v oboževanje, če bi se jim vladar približal v jeklenem ptiču s tleskajočimi loputami, ki povzročajo veter. S televizorjem pa je nameraval zabavati člane družine: sestre, mater, bratrance, nečake, strice in tete, kot tudi uglednejše člane skupščine veleposestnikov, ki še niso bili na tujem, razen v sosednji Indiji, kar pa ni nič posebnega.

Minister za razvoj ga je opozoril, da na televizorju ne bo ujel tujih programov, zato je kralj uvozil tudi video aparat in dva ducata VHS kaset s posnetki filmov, med katerimi so mu na začetku najbolj ugajali Boter, Čeljusti in Obračun pri O.K. Corralu, pozneje pa je odkril, da ima najrajši Disneyjeve risanke. Predstave v palači so bile namenjene samo povabljenim gostom, a včasih je kralj radodarno položil čarobni stroj v okno, ki je gledalo na trg pred palačo. Tako so dosežkov sodobne filmske umetnosti bili deležni tudi njegovi podložniki. Po njihovih odprtih ustih je bilo sklepati, da jih migetajoče slike zabavajo – čeprav je televizor čepel tako visoko nad trgom, da niso videli drugega, kot da tam zgoraj nekaj svetlega pleše in skače.

Celo kraljeva mati, najstrožja od strogih gospa, je podlegla čaru risank. Veliki lama, duhovni učitelj naroda, pa se je zgražal nad nevarno tujo škatlo, ki je ljudi odvrčala od dela in je tako zaslepila vladarja, da se je povsem pootročil. Na srečo se je televizor kmalu pokvaril. Mladi kralj se je zaprl v svoje sobane in se mesec dni kupal. Veliki lama se je zahvalil bogovom, ker so uslišali njegovo molitev.

Med slavnostnim kronanjem, ki so se ga udeležili ugledni gostje z vseh koncev sveta, pa se je kralju, ki je zdaj tudi uradno postal vladar, nasmehnila sreča. Med številnimi ekipami, ki so razkošno prireditev snemale za zahodne televizijske postaje, je bila tudi angleška, pri kateri je bil snemalec Peter Hunt. Ta prijazni mladenič je začel svojo kariero kot televizijski tehnik, in kakor hitro je kralj to izvedel, ga je poklical v zasebno sprejemnico. Peter Hunt je pobrskal po televizorju, škatla je zaprasketala in oživel. Kralj je objel Petra Hunta kot izgubljenega brata, podaril mu je dragocen prstan in ga zaprosil, naj ostane v njegovi palači kot novopečeni minister za informiranje. Peter Hunt se je skušal izgovoriti, češ da ima službo v Angliji, sploh pa je video aparat precej daleč od televizijskega obveščanja, kot ga poznajo drugod po svetu. Obljubil pa je, da bo kralju poslal film o kronanju, tako da si bo Veličanstvo lahko ogledalo ceremonijo od začetka do konca.

Kralj ni razumel njegovih izgovorov. Navdušeno je začel razlagati, kako se mu je med kronanjem, ko je videl, koliko snemalnih kamer ga spremlja na vsakem koraku, porodila daljnosežna zamisel.

“Živimo v času komunikacij,” je vzklil. “Nič ne more ostati skrito. Magično oko snemalne kamere bo ljudem po svetu omogočilo, da vidijo lepoto moje dežele, mogočnost moje palače in razkošje mojega kronanja. Tako si o moji deželi ne bodo mogli ustvariti napačnega mnenja. Dobili bodo informacije v slikah, in slike ne lažejo. To pa še zdaleč ni vse. Na žalost je v mojem

kraljestvu tako malo cest, da me številni podložniki, ki živijo v oddaljenih gorskih vaseh, ne poznajo, jaz pa ne vem nič o njih. Celo s helikopterjem lahko dosežem samo najbližje vasi. Med menoj in ljudmi, ki jim vladam, je premalo stikov. In ne le to, premalo je stikov med ljudmi, ki živijo na severu, in ljudmi, ki živijo na jugu. Sklenil sem, da bom vse vasi v kraljestvu, vse templje, vse menihe, vse ljudi, vse živali posnel na video kasete, tako da bo vsa dežela živela v moji palači. Poskrbel bom tudi, da bodo ljudje med snemanjem glasno izjavili, kaj mislijo o meni in kraljestvu na splošno. Potem bom enostavno pritisnil na gumb, pa bom vedel, kakšno je javno mnenje. Se vam ideja ne zdi čudovita?"

Peter Hunt je priznal, da je ideja vsekakor zelo izvirna, žal pa on Veličanstvu ne more biti v pomoč pri izvedbi. Kralj ga je prekinil z vprašanjem, koliko v Angliji zasluži. Ko je Peter Hunt priznal, da ne toliko, kot bi želel, a še zmeraj dovolj, mu je kralj na mestu ponudil vsoto, ki je bila trikrat večja in oproščena vseh davkov. Po premisleku, dokaj kratkem, je Peter Hunt dejal, da je pripravljen skleniti pogodbo za eno leto. Postavil pa je pogoj: da mu kralj plača potne stroške v Anglijo in nazaj, kajti doma mora urediti še nekaj stvari, končati projekt, dati odpoved, se posloviti.

Kralj mu ni samo poravnal potnih stroškov, segel je v državno devizno blagajno in mu dal deset tisoč dolarjev za nakup najsodobnejše kamere in neomejenega števila snemalnih kaset.

"Zmajsko kraljestvo stoji na pragu nove dobe," je oznanil napredni vladar. "Sodobna država ne more shajati brez sredstev obveščanja. Kralj mora vladati v skladu z željami svojih ljudi, zato mora poznati javno mnenje."

Ko se je Peter Hunt čez dva meseca vrnil, ga je kralj sprejel dokaj hladno; bil je potr in čemer. Povabil ga je v zasebno sprejemnico in potožil, da se je v času njegove odsotnosti skupščina veleposestnikov izrekla proti uvedbi naprednega sistema obveščanja. Za glasovanjem stoji brez dvoma Veliki lama, ki nasprotuje vsaki novosti, kot da jo pošilja zlobec iz pekla. Številni menihi so neuradno izjavili, da se je kralju zmešalo; prav nič jih ne mika, da bi se dali posneti na video trak, tako da bi jih kralj lahko gledal, kadar koli bi se mu zahotelo. Odnose med vladarjem in duhovščino ureja tradicija, srečanja so redka in zmeraj obredna; tako naj ostane. Podobne pomisleke so izrazili veleposestniki, ki sicer niso razumeli bistva problema in jim je kraljeva škatla z risankami ugajala, a so se postavili na stran menihov zato, da si ne bi po nepotrebnem otežili poti v nebesa.

Ni pa še vse izgubljeno, je rekel kralj. Kajti mati kraljica je, vsaj načelno, odobrila njegovo zamisel. In njen vpliv pri veleposestnikih je tako velik, da ji upajo ugovarjati samo nespametni. Kljub temu se je treba na spopad dobro pripraviti. Veleposestnike in tudi menihe je treba prepričati, da bo uvedba sodobnih sredstev obveščanja za deželo pridobitev zgodovinskih razsežnosti, ki bo zmajsko kraljestvo uvrstila med civilizirane narode. To bi najlaže dosegli tako, da bi predstavnike obeh slojev zbrali v palači in jim pokazali film o kronanju, ki ga je Peter Hunt zagotovo prinesel s seboj.

Novopečeni minister za obveščanje se je v zadregi prestopil. Ne, filma o kronanju žal ni prinesel. Kralju je na obraz legla senca, za katero je bilo težko reči, ali je razočaranje ali užaljenost ali oboje. Sklenil je roke in počil s členki, zajel je sapo in dvakrat sunkovito potresel z glavo.

To ne pomeni, je pohitel Peter Hunt, da filma sploh ni; hoče le reči, da ga ni prinesel s seboj. Po teh besedah se je kralju še bolj pomračil obraz. Peter Hunt je sprevidel, da ga bo rešila samo laž. Rekel je, da so mu film ukradli razbojniki v Indiji. Kralj je hotel pri priči vedeti, kje in kako se je to zgodilo, ali je tatvino prijavil in ali so zločince prijeli. Peter Hunt je rekel, da so jih, vendar se je izkazalo, da so tatovi film že preprodali zastopniku danske televizije, ki ni bil povabljen na kronanje.

Kralj je sklenil roke na hrbtu in se zastrmel skozi okno. Zunaj je bilo čudovito vreme, na drugi strani podolja so se svetili zasneženi vrhovi. Peter Hunt je opazil, da razočaranemu vladarju po licih polzijo solze. Preplaval ga je občutek kesanja, spreletelo ga je, da je zlorabil kraljevo zaupanje in ga izdal.

Po tihem je pokašljaj in rekel: "V Londonu imam še eno kopijo filma. Žal brez zvočnega komentarja, a Veličanstvo gotovo zanimajo predvsem slike. Če Veličanstvo želi, bom takoj sporočil sodelavcu, naj film nemudoma pošlje z diplomatsko pošto."

Kralja je prevzelo takšno veselje, da je dobro minuto skakal po sobi. Diplomatski pošti ni zaupati, je izjavil. Skoraj prepričan je, čeprav tega ne more dokazati, da mu Veliki lama na skrivaj odpira pisma, saj nekatere pošiljke, denimo revija Playboy, ki jo je naročil že pred leti, sploh ne pridejo do njega. Ne, poslal bo ministra za razvoj; on je edini, ki mu zaupa. Osebnost bo odpotoval v London, prinesel bo film, z življenjem bo odgovarjal zanj.

Peter Hunt je sodelavcu v Londonu napisal pismo. Prosil ga je, naj ministru za razvoj izroči posnetek brez komentarja. Poudaril je, da je to silno pomembno; za nobeno ceno ne sme poslati kopije s komentarjem. Naslednje jutro je minister za razvoj odpotoval.

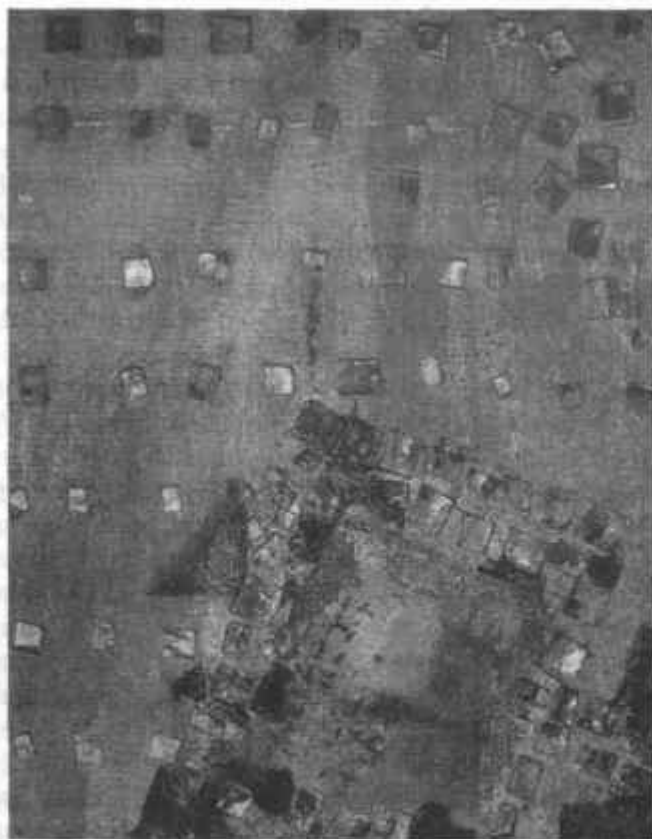
Vrnil se je čez teden dni. V palači se je zbrala množica veleposestnikov in predstavnikov duhovščine, da bi si ogledali film o kronanju. Prišel je celo Veliki lama. Ko je na ekranu zaplesala kraljeva podoba, se je iz navzočih, med katerimi so bili tudi člani kraljeve ožje in širše družine, izvil glasen vzdih očaranosti. Pred očmi osuplih gledalcev, od katerih so nekateri takoj prepoznali sebe in svoje znance, so se začele vrstiti slike menihov v rumenih haljah, sledili so jim prizori procesij in verskih obredov, tam je bilo petje in plesanje in udarjanje na bobne in gonge, kralj se je dobrovoljno smehljaj in pozdravljaj ljudi z dvignjeno roko, in potem se je kamera zasukala na vrste razcapanih podložnikov, ki so se gnetli ob cesti in osuplo zijali. In potem so gledalci zaslišali glas komentatorja.

Peter Hunt, ki je sedel nedaleč od kralja, je planil pokonci; hotel se je pognati k video aparatu in ga ugasniti, kajti to je bila pomota, to je bila strašna, strašna, *strašna* pomota, saj bi minister za razvoj moral prinesiti trak

brez komentarja! Čez dvorano je ujel ministrove oči in v njih zagledal čuden lesk škodoželjnega zmagoslavja.

"Splošno je znano," je govoril komentator britanske televizije, "da ima glavno besedo med zidovi palače kraljeva mati, vdova prejšnjega vladarja. Na dan kronanja, sredi eksotičnega razkošja, ki je stalo sedem milijonov dolarjev, kar je pol letnega proračuna te spletkarske srednjeveške deželice, si je bilo težko predstavljati, da je trpko se smehljajoča mati kraljica nekaj dni poprej ljubosumno obračunala s svojo staro teknico, dolgoletno priležnico umrlega kralja. Medtem ko si mladi kralj privošči šampanjec in kaviar in druge vrste razkošja, je večina njegovih podložnikov tako zaostalih, da uporabljajo namesto denarja kot plačilno sredstvo na jakove dlake nanizane koščke trdega sira ..."

Naslednji dan je Peter Hunt odpotoval v London. Kralj se je po tehtnem premisleku, predvsem pa po burnem posvetu z materjo in Velikim lamo odločil, da bi uvedba sodobnih sredstev obveščanja bila preveč potratna. "Ne mudi se nam," je rekel. "Počakali bomo, dokler naši ljudje ne bodo zreli za spremembe, ki nam jih ponuja zunanji svet."

Ljubezen po afriško

Nekaj dni po prihodu v Lome sva spoznala angleškega prostovoljca, ki je poučeval matematiko na podeželski šoli v notranjosti Toga. Tako iskreno naju je prosil, naj ga obiščeva in ga za nekaj dni odrešiva samotarjenja, da sva se povabilu hotela odzvati že iz občutka dolžnosti. Ob koncu tedna sva zlezla na tovornjak in se odgugala proti severu. Na pot sva šla vsaj deloma tudi iz radovednosti, kajti Robert, kot mu je bilo ime, je podkrepil povabilo z izjavo, da poglavar vasi, v kateri poučuje, tehta štiristo kilogramov in je gotovo najtežji mož v Afriki.

Ko sva prispela na cilj in naju je Robert odvedel proti svoji hiški na robu vasi, sem ga vprašal, ali se ni morebiti zmotil. Nemogoče je, da bi človek tehtal skoraj pol tone! Ali pa sva narobe slišala in je hotel povedati, da poglavar tehta štiristo funtov? Nikakor ne, je odkimal, pri zadnjem tehtanju je poglavar imel natanko štiristo dva kilograma in nekaj gramov. Zdaj ga sploh ne morejo več stehtati, saj ga ni mogoče spraviti skozi vrata na prosto. Vaščani so mu postavili novo hišo in vanjo vgradili garažna vrata, ki so jih posebej za ta namen pripeljali iz Lomeja. Ravno naslednji dan so nameravali porušiti stene stare hiše in poglavarja preseliti. Šolarji so dobili prosti dan, da bi se lahko udeležili selitve, zapeli, zaplesali – ter mogoče priskočili na pomoč, če bi njihovim očetom zmanjkalo iznajdljivosti. Kajti prenos poltonskega kupa mesa je bil problem, ki so ga hotele bistre glave v vasi rešiti vsaka po svoje.

Najbolj si je poglavar želel iz hiše zato, da bi lahko obiskal svojo najljubšo ženo, ki se je pred nedavnim vrnila k staršem v sosednji vasi. Nihče ni vedel, zakaj. A po vasi so krožile najrazličnejše govorice. Nekateri so menili, da se je mladi ženski zdelo zamalo, da bi živela z moškim, ki je tako zavaljen, da se ne more niti dvigniti, kaj šele, da bi opravljal zakonske dolžnosti. Drugi so, kot da imajo o tem dokaze, zatrjevali, da ni s poglavarjevo virilnostjo nič narobe, nasprotno: žena se je umaknila zato, ker ni mogla prenašati njegove pohotnosti. Samo najljubša žena ga je zapustila, drugih pet je ostalo. Prinašale so mu hrano, odnašale njegove iztrebke, pahljale so ga in mu odganjale muhe, obdelovale so mu polja, mu redile prašiče. Toda poglavar je v njihovi zvestobi videl nekaj samoumevnega, sploh ga niso zanimale. Hrepenel je po najmlajši in najlepši. Ni bila samo najboljša ljubica, bila je tudi najboljša kuharica.

Proti večeru naju je Robert popeljal skozi vas do nizke barake, na kateri je visela tabla s ponosnim napisom Šola. Šli smo naprej in prišli do majhnega trga ob reki, kjer sta stali poglavarjevi hiši. Nova ni bila dosti večja od stare, toda odlikovala so jo sveže prepleskana garažna vrata, ki so bila dovolj široka, da bi skozi zapeljal tovornjak. Poglavarjeve žene so prebivale v kočicah, ki so stale druga ob drugi na bregu reke; z njimi so živeli tudi otroci, ki jih je poglavar po zadnjem štetju imel dvaintrideset.

Vprašala sva, ali bi si poglavarja lahko ogledala. Robert je rekel, da je žal prepozno: samo med drugo in tretjo uro popoldne je okno v stari hiši odprto. V teh uradnih urah lahko vaščani pozijajo noter, pozdravijo poglavarja, ga kaj povprašajo, za kaj zaprosijo, se mu o čem pritožijo. V hišo pa ne sme stopiti nihče razen njegovih žena in najožjih sorodnikov. Na poti nazaj smo se ustavili v vaški pivnici, da bi se v sopari večera odžejali. Vprašal sem Roberta, ali je bil poglavar zmeraj tako debel.

Ne, je odvrnil, tako debel ne. A zmeraj dovolj debel, da so za njim norele vse najlepše ženske v bližnji in daljni okolici. Debelost je v tem delu sveta sinonim za lepoto, bogastvo, ugled. Poglavar pa se dolgo ni maral oženiti. "Če jim ugajam samo zato, ker sem debel, to zanesljivo ni prava ljubezen. Kaj če zbolim in shujšam v trlico? Žene me bodo pustile, ostal bom sam."

Potem je nanese, da so s severa prišli Fulani, ki so gnali živino na sejem v Lomeju. Med njimi je bil tudi mož, ki ga je spremljalo šest hčera; najmlajši je bilo šestnajst, najstarejši petindvajset let. Fulanke so poglavarja očarale in sklenil je, da si bo med njimi poiskal ženo. Ker pa so bile vse enako privlačne, je nazadnje v svoji poglavarški modrosti sprevidel, da mu ne preostane drugega, kot da se poroči z vsemi šestimi. To je storil.

Vaščanom ta poteza ni bila všeč. Rekli so, da je izbira žene kot tombola: če nimaš sreče, boš nastradal, a če vzameš šest sester, boš nastradal ne samo enkrat, ampak šestkrat obenem. Tako so govorili vaščani. Bolelo jih je tudi, da si poglavar ni izbral žene med njihovimi hčerami, v domači vasi, kot bi se to spodobilo. A niti na pamet jim ni prišlo, da bi poglavarju kar koli očitali, svetovali, ga poučevali. Kam pa pride svet, če se poglavar ne sme sam odločiti, katero bo vzel za ženo! Dolgo je bilo vse v najlepšem redu. Sestre so druga za drugo rodile otroke, dve sta rodili celo na isti dan, nekaj otrok je pomrlo, kot je to pač navada, a drugi so bili čvrsti in zdravi, dasi ne preveč pametni. To pa je bilo po mnenju vaščanov pričakovati.

Potem je zbolela in naglo umrla tudi ena od sester in v poglavarjevem življenju je zazijala vrzel. Nikakor se ni mogel navaditi na skršeno število svojih ljubic in kuharic. Teden ima sedem dni. Prej je imel vsak dan po eno in v nedeljo počitek, zdaj pa jih je bilo le pet; sobote so naenkrat postale odveč. Sprevidel je, da si mora poiskati nadomestilo.

Dolgo ni mogel najti prave, čeprav ni manjkalo voljnih lepotic. Potem je nekega dne obiskal sejem v bližnji vasi in tam zagledal dekle, v katero se je na mestu zaljubil. Bila je hčerka sorazmerno premožnega trgovca, razvajena, kljubovalna, vendar v poglavarjevih očeh najlepše bitje na zemlji. Pri priči se je odpravil k njenemu očetu ter mu ponudil tri krave in šest prašičev. Pogodila sta se za dvakrat toliko, toda hčerka se je uprla. Poglavar je po njenem mnenju bil premalo debel. Tako ponosna je bila na svojo lepoto, da je hotela najboljše: že zdavnaj se je zaklela, da se bo poročila le z moškim, ki bo najmanj tako širok, kot je ona visoka.

Po očetovem pregovarjanju je ponudila kompromis: iskanje idealnega soproga bo omejila na leto dni. Če v tem času ne najde, kar išče, bo vzela poglavarja.

Zaljublencu se je leto dni zdelo daljše od tisoč let. Nič ne bom čakal, se je odločil; krmil se bom, dokler ne postanem tako širok, kot je ona visoka. Začel je jesti. Svoje že obilno telo je parkiral na udobno blazino in je kar naprej jedel, jedel, jedel. Njegove žene, ki so mu morale po deset ur na dan kuhati, so vedele, kaj se dogaja, in prav nič jih ni veselilo, da bi sprejele v družino prevzetno napihnjenko, zaradi katere jih je poglavar že začel zanemarjati. Obiskale so čarovnika, in ta jim je povedal, kaj morajo narediti. Hrani so začele dodajati strupeno zelišče, tako da je poglavar vse, kar je pojedel, takoj izbruhal. Toda njegova zaljubljenost je bila prevelika; kmalu se je navadil na strup in je nehal bruhati. Zdaj so mu ljubosumne žene začele kuhati stvari, ki se jih ne bi dotaknili niti pujsi, toda poglavar je že zdavnaj izgubil okus za hrano, zanimala ga je samo količina. Basal se je in basal in basal. Tako se je zdebelil, da se več ni mogel postaviti na noge.

Čez tri mesece so ga sorodniki dvignili na tovornjak in brat ga je odpeljal v bližnjo vas. Kakor hitro ga je prevzetna lepotička zagledala, se je vanj zaljubila. Izmerila mu je širino in ugotovila, da je celo širši, kot je ona visoka! Poročila sta se. Poglavar je bil zdaj presrečen; na svoje druge žene je čisto pozabil. Najmlajša in najlepša je znala tako dobro kuhati, da je jedel samo njeno hrano in spal samo z njo. In ker je tako dobro kuhala, je bil iz meseca v mesec debelejši. Ni bilo dolgo, pa mu je začelo pešati srce. Nekega dne ga je zadela majhna kap. Poklicali so zdravnika, in ta je debeluha pregledal in rekel, da mora shujšati za dvesto kilogramov, drugače bo v nekaj mesecih zanesljivo umrl.

Po tem dogodku so ljubosumne fulanske sestre začele razširjati govorice, da ga njegova najljubša žena tako prizadevno redi zato, ker ga hoče spraviti v grob. Mlado ženo je to hudo prizadelo. Pobrala je svoje stvari in se vrnila k staršem v sosednji vasi. Poglavar ni vedel, zakaj je odšla, a po tednu dni se mu je tako silno stožilo po njej, da se je dal odpeljati v sosednjo vas, in tam mu je užaljeno lepotico uspelo prepričati, da se vrne. Vendar mlada žena ni pozabila zlobnih namigovanj, zato se je kuhinje odslej izogibala. Poglavarju pa je hrana fulanskih sester tako malo teknila, da je začel hujšati; postal je vzburljiv, jezljiv in nesrečen.

Ni bilo dolgo, pa so sestre začele širiti govorice, da mu mlada žena noče kuhati, ker bi rada, da od gladi umre. Mlada žena je pobrala svoje stvari in se ponovno odselila k staršem. Poglavar je od žalosti začel znova jesti. Jedel je brez prestanka in brez izbirlivosti: race, kokoši, koze, riž, jam, plantane in neokusne čorbe fulanskih sester. Ni bilo dolgo, pa se je tako zdebelil, da več ni mogel skozi vrata na prosto. Fulanske sestre so bile tega silno vesele. Prepričane so bile, da bo zdaj na svojo mlado ženo pozabil.

Potem pa je poglavar oznanil, da brez nje ne more živeti, in zahteval, naj ga spravijo iz hiše in mu sezidajo novo, z dovolj širokimi vrati, da bo lahko prihajal in odhajal po mili volji. To je bilo storjeno. Robert je zaključil svojo pripoved z

besedami, da si je poglavar za naslednje jutro naročil tovornjak. Takoj ko okrog njega porušijo stene, se namerava odpeljati po svojo najljubšo ženo.

Žal smo popili toliko piva, da se naslednje jutro nismo pravočasno zbudili; ko smo odprli oči, je bilo že pol dvanajstih. In ko smo prihiteli do trga, je bila stara hiša že porušena. Poglavar je zamišljen sedel sredi razvalin, pred steno, ki je še napol stala. S presenečenjem sva ugotovila, da sploh ni tako groteskno debel, kot sva si ga predstavljala. Bil pa je strašno velik, meril je več kot dva metra. Gube njegove mesenosti je skrivala ohlapna rdeča halja. Vaščani so stali v polkrogu in ga gledali. Poglavar je sedel v napeti tišini potr in tragično dostojanstven. Bilo je očitno, da se je nekaj zgodilo.

Robert se je približal vaščanom in dečki so mu začeli nekaj razlagati. V bližini je bil parkiran tovornjak, na katerem se je otožni velikan bržčas nameraval odpeljati v sosednjo vas. A ko se je Robert vrnil k nama, sva izvedela, da je poglavar nameravano potovanje že opravil. Vrnil se je praznih rok. Njegov mlajši brat, ki ga je bil pripeljal nazaj, je vaščanom prinesel nepričakovane vesti. Da se poglavarjeva najljubša žena noče vrniti. Poglavar ji je obljubil, da se bo fulanskih sester znebil, jih poslal nazaj na sever, ona pa je baje odvrnila, da to ni glavni vzrok. Nazaj ne mara zato, ker ji ni všeč; preveč je debel. Poglavar ni mogel verjeti svojim ušesom. Saj se vendar dolgo ni marala poročiti z njim, ker je bil premalo debel! No, je rekla, zdaj te pa ne maram zato, ker si preveč debel. In je obljubila, da se bo vrnila šele potem, ko ne bo tehtal niti grama več kot sto petdeset kil.

O čem je razmišljal zamorjeni debelko? O prednostih monogamije? Vaščani so vedeli povedati samo to, da je tisto jutro že zavrnil zajtrk in zagrozil, da se tudi kosila ne bo dotaknil. Tudi v novo hišo ni maral; rekel je, da hoče živeti naprej med razvalinami stare, tudi sam razvalina. Vsi razen njega so tudi vedeli, da mu najljubša žena krutih pogojev ni postavila iz gole muhavosti. Nekaj dni prej jo je obiskala skupina vaških starost. Povedali so ji, da ga samo ona lahko reši gotove smrti. Če ga hoče imeti, se mora sprijazniti z borimi sto petdeset kilogrami. To je zdravnik določil kot varno težo. Privolila je.